

OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH JARAYONIDA TA’LIM SIFATI MUAMMOLARI VA ULARNING DIDAKTIK ASOSLARI

Xoliqjonova Shaxlo Ulug‘bek qizi 2-bosqich magistranti
Andijon davlat pedagogika instituti
O‘zbekiston, Andijon sh., Taxtako‘prik MFY, Do‘stlik ko‘chasi, 4-uy
e-mail: shaxlotohirjonova@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19453630>

Annotatsiya. Mazkur maqolada zamonaviy ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayonida yuzaga kelayotgan ta’lim sifati muammolari hamda ularning didaktik asoslari tahlil qilinadi. Oliy ta’lim muassasalarida raqamli ta’lim muhitini shakllantirish, o‘quv jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish hamda ta’lim sifatini oshirishning pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, raqamli texnologiyalarni ta’lim jarayoniga integratsiya qilishda didaktik tamoyillar, metodlar va vositalarning ahamiyati asoslab beriladi. Tadqiqot natijasida raqamli texnologiyalarni samarali qo‘llash ta’lim jarayonining interfaoligi, talabalarning mustaqil ta’lim faoliyati va o‘quv motivatsiyasini oshirishga xizmat qilishi aniqlangan.

Kalit so‘zlar; raqamli texnologiyalar, raqamli ta’lim, ta’lim sifati, didaktik asoslar, oliy ta’lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, elektron ta’lim, ta’lim jarayoni, innovatsion pedagogik texnologiyalar.

Abstract. This article analyzes the problems of education quality arising in the process of implementing digital technologies in the modern education system, as well as their didactic foundations. The pedagogical possibilities of forming a digital educational environment in higher educational institutions, the effective use of information and communication technologies in the educational process, and improving the quality of education are highlighted. The importance of didactic principles, methods, and tools in the integration of digital technologies into the educational process is also substantiated. As a result of the study, it was determined that the effective use of digital technologies serves to increase the interactivity of the educational process, students' independent educational activity, and learning motivation.

Keywords: digital technologies, digital education, quality of education, didactic foundations, higher education, information and communication technologies, e-learning, educational process, innovative pedagogical technologies.

Аннотация. В данной статье анализируются проблемы качества образования, возникающие в процессе внедрения цифровых технологий в современную систему образования, а также их дидактические основы. Освещены педагогические возможности формирования цифровой образовательной среды в высших учебных заведениях, эффективного использования информационно-коммуникационных технологий в учебном процессе и повышения качества образования. Также обосновывается значение дидактических принципов, методов и средств в интеграции цифровых технологий в образовательный процесс. В результате исследования было установлено, что эффективное использование цифровых технологий служит повышению интерактивности образовательного процесса, самостоятельной учебной деятельности студентов и учебной мотивации.

Ключевые слова: цифровые технологии, цифровое образование, качество образования, дидактические основы, высшее образование, информационно-коммуникационные технологии, электронное образование, образовательный процесс, инновационные педагогические технологии.

Kirish. So‘nggi yillarda global miqyosda ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish jarayoni jadallashib bormoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi ta’lim jarayonini tashkil etish shakllari, metodlari va vositalariga sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda[6]. Ayniqsa, oliy ta’lim muassasalarida raqamli texnologiyalardan foydalanish ta’lim sifatini oshirish, talabalarning mustaqil ta’lim faoliyatini rivojlantirish hamda ta’lim jarayonini individuallashtirish imkonini yaratmoqda[2].

Raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta’lim muhiti o‘qituvchi va talaba o‘rtasidagi o‘zaro hamkorlikni yangi bosqichga olib chiqadi. Elektron ta’lim platformalari, masofaviy ta’lim tizimlari, multimedia vositalari hamda onlayn resurslar ta’lim jarayonini yanada interaktiv va samarali tashkil etishga xizmat qiladi[5]. Biroq raqamli texnologiyalarni ta’lim jarayoniga joriy etish jarayonida ayrim muammolar ham kuzatilmoqda. Jumladan, pedagoglarning raqamli kompetentligining yetarli darajada shakllanmaganligi, metodik ta’minotning yetishmasligi hamda raqamli vositalardan didaktik jihatdan to‘g‘ri foydalanish muammolari ta’lim sifati bilan bog‘liq masalalarni yuzaga keltirmoqda[3]. Shu sababli oliy ta’lim muassasalarida raqamli texnologiyalarni samarali qo‘llashning didaktik asoslarini ishlab chiqish hamda ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi pedagogik yondashuvlarni takomillashtirish muhim ilmiy-pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi[1].

Adabiyotlar tahlilida shu narsa ma’lum bo‘ldiki ta’lim jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish muammolari ko‘plab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan o‘rganilgan. Xususan, V.P. Bepalko, I.P. Podlasy, V.A. Slastenin kabi olimlar ta’lim jarayonini tashkil etishda pedagogik texnologiyalar va didaktik tamoyillarning ahamiyatini ilmiy jihatdan asoslab berganlar[1;2;3]. Ularning tadqiqotlarida ta’lim jarayonini texnologiyalashtirish orqali o‘quv jarayonining samaradorligini oshirish mumkinligi ta’kidlanadi. Shuningdek, N.F. Talyzina va A.V. Xutorskoy ta’lim jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanishning metodik asoslarini ishlab chiqqan. Ularning fikriga ko‘ra, raqamli texnologiyalar o‘quv jarayonini individuallashtirish, talabalarning mustaqil fikrlash faoliyatini rivojlantirish hamda bilimlarni samarali o‘zlashtirish imkonini yaratadi[4;5].

Zamonaviy tadqiqotlarda esa raqamli ta’lim muhitini yaratish, elektron ta’lim platformalaridan foydalanish hamda masofaviy ta’limni rivojlantirish masalalariga alohida e’tibor qaratilmoqda. Ko‘plab ilmiy ishlarda raqamli texnologiyalar ta’lim jarayonining samaradorligini oshiruvchi muhim omil sifatida e’tirof etilmoqda. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarni ta’lim jarayoniga integratsiya qilishda pedagoglarning metodik tayyorgarligi va didaktik kompetentligini rivojlantirish zarurligi ham qayd etilmoqda[6].

Mazkur tadqiqotda pedagogik kuzatish, ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil hamda umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Ushbu metodlar orqali oliy ta’lim muassasalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayonida yuzaga keladigan muammolar hamda ularning didaktik asoslari tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, oliy ta’lim muassasalarida raqamli texnologiyalarni samarali joriy etish ta’lim sifati oshishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta’lim jarayonida talabalarning mustaqil ta’lim faoliyati faollashadi, o‘quv materiallarini o‘zlashtirish darajasi ortadi hamda o‘quv jarayonining interfaolligi ta’minlanadi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarni joriy etishda quyidagi didaktik shart-sharoitlarga rioya qilish muhim hisoblanadi:

ta’lim jarayonida raqamli texnologiyalarni didaktik maqsadlarga mos holda qo‘llash;
pedagoglarning raqamli kompetentligini rivojlantirish;
elektron ta’lim resurslari va metodik materiallarni takomillashtirish;
talabalarning mustaqil ta’lim faoliyatini qo‘llab-quvvatlash.

Mazkur shart-sharoitlar ta’lim jarayonida raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish hamda ta’lim sifatini oshirish imkonini yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish oliy ta’lim muassasalarida ta’lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Raqamli texnologiyalar o‘quv jarayonini interfaol tashkil etish, talabalarning mustaqil ta’lim faoliyatini rivojlantirish hamda ta’lim samaradorligini oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarni samarali qo‘llash uchun ularning didaktik asoslarini chuqur o‘rganish hamda pedagoglarning raqamli kompetentligini rivojlantirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bepalko V.P. Pedagogika va ilg‘or pedagogik texnologiyalar. – Moskva, 1995-y.
2. Podlasy I.P. Pedagogika. – Moskva: Владос, 2006-y.
3. Slastenin V.A., Isayev I.F., Shiyanov E.N. Pedagogika. – Moskva: Akademiya, 2013-y.
4. Talyzina N.F. Pedagogik psixologiya asoslari. – Moskva, 2004-y.
5. Xutorskoy A.V. Zamonaviy didaktika. – Moskva, 2007-y.
6. UNESCO. Digital Technologies in Education. – Paris, 2019-y.